

langstelling, die gedurende de laatste jaren aan de Brucella-infecties is gewijd, en het groote aantal op dit onderwerp betrekking hebbende publicaties, heeft de behoefte aan een dergelijke samenvatting doen gevoelen. De weerklink daarvan is het verschijnen van een reeds indrukwekkend aantal samenvattingen in artikel- en boekvorm geweest. Het doet dan ook eenigszins vreemd aan, wanneer CALMETTE, in zijn korte voorwoord tot het boekje van VIOLLE, zich verheugt over het feit, dat deze studie juist op tijd komt. Waarschijnlijk hebben de schrijvers van boek en voorwoord zich uitsluitend tot den Franschen lezerskring gewend. Hiermede zou ook verklaard kunnen worden, waarom een zoo onevenredige voorkeur voor Fransche publicaties aan den dag treedt (bij de auteurslijst wordt telkens onderscheiden in personen van binnen en over de landsgrenzen).

Wie dit aangenaam leesbare deeltje van de „*Médecine et Chirurgie pratiques*” ter hand neemt, zal m.i. goed doen het korte hoofdstuk over de bacteriologie ongelezen te laten. Groote onvolledigheid en onnauwkeurigheid wekken hier onjuiste voorstellingen.

Beter en met meer toewijding behandeld lijkt mij het klinische gedeelte. Als belangrijkste verschijnselen van de „unduleerende koorts” worden achtereenvolgens besproken de koorts, het zweeten (waarbij de soms optredende profuse diarrhee als „sueurs intestinales” wordt aangeduid), anaemie, arthralgie, verstopping, milt- en leverzwellen en orchitis of ovariitis. Het zelden ontbrekende eigenaardige witte bloedbeeld blijft onvermeld. Een specifiek geneesmiddel ontbreekt, desniettemin worden talrijke medicamenten in bespreking genomen. Vermeldenswaard is de ervaring, dat methyleenblauw en trypaflavine een sterke toeneming van de agglutinines veroorzaken. Sommigen zagen goede gevolgen van enting met endotoxinerijke opgeloste bacteriesuspensies. Anderen verwachtten hun heil van serum van dieren, die kortelings tengevolge van een Brucella-infectie hadden geaborteerd.

J. VAN DER HOEDEN.

H. BRAEUNING und F. REDEKER, *Die hämatogene Lungentuberculose des Erwachsenen*. Tuberculose-Bibliothek 1931. No. 38. Uitg. JOHANN AMBROSIUS BARTH, Leipzig, 1931. Prijs 22 mrk. Geb. 24.70 mrk.

Dit boek schijnt als No. I verschenen te zijn van een reeks „*Studien zur Entwicklung der menschlichen Lungentuberculose*”; in deze eerste verhandeling wordt dan alleen beschreven de *haematogene* ontwikkeling der longtuberculose.

In de inleiding wordt door de schrijvers een warm pleidooi gehouden, niet alleen voor het stelselmatig doorlichten op de consultatie-bureaux, van allen die aan besmetting bloot staan, of daaraan blootgestaan hebben, en liefst ook van groepen-onderzoek, maar vooral ook voor het maken van serie photo's, van het eerste ontdekken of vermoeden van afwijkingen af.

Op grond van dergelijke onderzoekingen, kwamen de schrijvers tot hun meening, aangaande de haematogene ontwikkeling der longtuberculose, welke zij naar ontstaan op verschillende leef-

tijden en naar verschillend beloop in afzonderlijke hoofdstukken behandelen.

Hun opvattingen zijn lang niet altijd in overeenstemming met de reeds bestaande, komen vaak daarmee in botsing, getuige bijvoorbeeld hun strijd tegen die van RANKE, maar daarom juist is het een genoegen deze verhandeling te lezen, voor hen die reeds meer zijn ingewijd in de leer der tuberculose. Want de schrijvers laten het niet bij theorie alleen; naast korte ziektegeschiedenissen staven een groot aantal goede Röntgenreproducties hun meeningen en leerrijk is hun methode om van de longenphoto's in haar geheel kleinere gedeelten vergroot, er aan toe te voegen. Ook is het werk der schrijvers niet alleen van theoretisch-wetenschappelijke waarde, telkens vinden zij gelegenheid, de prognostische, therapeutische en ook de Röntgentechnische kanten van deze vraagstukken aan te roeren.

Er ligt over dit alles, jammer genoeg, een schaduw, en wel deze, dat er uit blijkt de noodzakelijkheid, dat wij, om een goed inzicht in onze longtuberculose-gevallen te krijgen en niet misleid te worden door een negatieve reactie van PIRQUET, negatief sputum en het soms totaal ontbreken van verschijnselen, die op ernst wijzen, veel meer de serie-photographie moeten toepassen, terwijl wij daartoe nog lang niet genoeg in de gelegenheid zijn.

Zij, die dit boek gelezen hebben, zullen met belangstelling uitzien naar de behandeling der overige wijzen van ontwikkeling der longtuberculose.

E. W. JONGMANS.

E. BEHR, *Bloedplaatjes en thrombose*. Proefschrift (Groningen), Juli 1931. Uitg. JACOBS' drukkerij.

Dit proefschrift, bewerkt in het laboratorium van prof. DEELMAN, geeft meer dan de titel aangeeft. Zoo deelt de schrijver allereerst mede, dat hij ook een onderzoek, met konijnen als proefdieren, heeft ingesteld naar de waarde, welke een z.g. vóór-operatie kan hebben als „thrombose-remmende” factor. LONDON had gemeend, dat bij honden angiostomieën niet gevolgd werden door thrombose, als hij, 10—14 dagen van te voren, aan den grooten ingreep een kleineren vooraf deed gaan (b.v. onderbinding van een kleine miltvena of een andere „onbeduidende” manipulatie aan een of andere buikvena) en BUDDE en KÜRTE, die deze proeven op konijnen herhaalden, meenden dezelfde ervaring op te doen. Aan BEHR gelukte het in een reeks proeven niet, met de door genoemde schrijvers toegepaste techniek, om thrombose te verwekken: Zonder vóór-operatie kon hij, bij gezonde éénjarige konijnen, bij goede steriliteit, een draad door de vena porta of door de vena cava inferior steken of (en) een gedeeltelijk snoerende ligatuur om het vat leggen, zonder een spoor van thrombose te krijgen. Voor BEHR verviel hiermee de geheele opzet van het nut van een vóór-operatie.

Om constant thrombose te verwekken, gebruikte hij een etsmiddel voor den vaatwand (liquor stypticus) en bestudeerde dan het gedrag der bloedplaatjes. Zéér kort na het etsen vond hij een *belangrijke daling* van de bloedplaatjes (dit is dus in het beginstadium van de thrombose), gevolgd na korten tijd (4 à 5 dagen) door een *duidelijke thrombocytosis*. Deze verhoogde productie wordt